

1984/85:78

Fredagen den 8 februari

Kl. 09.00

1 § Omröstning om misstroendeförklaring

Anf. 1 THORBJÖRN FÄLLDIN (c):

Herr talman! Vi instämmer återigen i den utrikespolitiska deklaration som statsministern gjorde under onsdagens allmänpolitiska debatt. Någon oenighet om den utrikes- och säkerhetspolitiska linje som har fastlagts finns inte. Strid om den fastlagda utrikes- och säkerhetspolitiken kan uppkomma endast om regeringen förändrar denna politik på ett sådant sätt att den inte längre kan vinna vår anslutning.

Det får inte finnas någon tvekan om fastheten och kontinuiteten i den svenska utrikespolitiken. Dess främste uttolkare, vid sidan av statsministern, är utrikesministern. Dennes möjligheter att på ett trovärdigt sätt företräda svensk utrikespolitik har undergrävt. Det är därför, herr talman, som vi ser oss nödsakade att ställa och rösta för yrkandet om misstroendeförklaring mot utrikesministern.

I detta anförande instämde Ulf Adelsohn (m) och Bengt Westerberg (fp).

Anf. 2 LILLY HANSSON (s):

Herr talman! I onsdags begärde Ulf Adelsohn att riksdagen skall uttala sitt misstroende mot utrikesministern och att denna skall tvingas lämna regeringen. Till denna begäran anslöt sig centerledaren Fälldin och folkpartiledaren Westerberg.

Det är viktigt att klargöra med vilken motivering detta i vår parlamentariska historias unika krav restes. Det enda som kan ge ett korrekt svar på den frågan är en granskning av vad herr Adelsohn verkligen sade i det anförande där han väckte misstroendeförklaringen.

Adelsohn sade uttryckligen: "Frågan i dag är just om det föreligger ett dubbelt budskap -- --." Och i samma andetag erinrade han om en tidigare s. k. affär som gällde frågan om dubbla budskap. Han syftade uppenbarligen på den s. k. Svenska Dagbladet-affären. Det var där som det moderata huvudorganet och den moderata partiledningen tillsammans försökte driva

*Omröstning om
misstroendeförkla-
ring*

tesen att Sveriges regering förde fram *ett* slags budskap till Sovjetunionen i offentliga sammanhang, men att man sedan via dolda kanaler förde fram ett helt *annat* budskap till den sovjetiska statsledningen.

Moderaterna står alltså fast vid sina anklagelser mot regeringen för att föra fram dubbla budskap till Sovjetunionen i ubåtsfrågan. De fortsätter att ifrågasätta att regeringen har en entydig uppfattning i dessa för svensk säkerhetspolitik centrala frågor. Och genom att vidta den mest dramatiska parlamentariska åtgärd som kan tänkas vill man uppenbarligen fortsätta att driva detta misstänkliggörande.

Centern och folkpartiet har tidigare varit klara anhängare till den traditionella svenska neutralitetspolitiken. Vi socialdemokrater har med tillfredsställelse noterat detta och ansett det vara en tillgång för vårt land att denna politik därmed fått ett mycket brett stöd i Sveriges riksdag.

Nu har situationen dess värre förändrats. Thorbjörn Fälldin och Bengt Westerberg har instämt i Adelsonhs förslag om misstroendeförklaring. Och inte nog med det – dessa två har därmed också ställt sig bakom Adelsonhs motivering. Det innebär att även ledarna för centern och folkpartiet nu riktar anklagelser mot Sveriges regering för att föra fram dubbla budskap.

Detta är det allvarliga som hänt under de senaste dagarna. En enig borgerlighet ifrågasätter ett av de mest centrala elementen i Sveriges säkerhetspolitik. Man vill avskeda regeringens utrikesminister med motiveringen att regeringen för ett dubbelspel i fråga om Sveriges relationer mot Sovjetunionen. Och även om man försöker sikta in sig på personen Lennart Bodström är det helt klart, efter den angivna motiveringen, att den samlade kritiken riktar sig mot regeringens säkerhetspolitik. Det är därför som vi med stor besvikelse tvingats konstatera att borgerligheten har rivit broarna.

Det är inte till gagn för Sverige att denna strid förs. Och det är inte någon strid som vi socialdemokrater eftersträvar. Tvärtom har vi i alla möjliga sammanhang sökt verka för breda lösningar inom säkerhetspolitiken: genom försvarsöverenskommelsen, i utrikesnämnden, i riksdagens utrikesutskott osv.

Ändå blir denna debatt nu helt nödvändig att föra. När den traditionella politiken ifrågasätts på ett så uppseendeväckande sätt som nu, måste också vi socialdemokrater säga ifrån. Detta kräver vårt ansvar för Sverige. Vi betraktar denna omröstning som en förtroendeomröstning om den traditionella svenska säkerhetspolitiken. Dess utgång kommer att bli en misstroendeförklaring mot den borgerliga oppositionens säkerhetspolitik.

Herr talman! Den socialdemokratiska riksdagsgruppen deklarerar sitt fulla förtroende för den säkerhetspolitik som med fasthet och konsekvens förs av Sveriges regering, och vi deklarerar därmed också vårt fulla förtroende för samtliga ledamöter i denna regering.

Anf. 3 LARS WERNER (vpk):

Herr talman! Vänsterpartiet kommunisternas partigrupp kommer i den förestående förtroendeomröstningen att avvisa den borgerliga misstroendeförklaringen mot utrikesminister Lennart Bodström.

Misstroendeförklaringen är, efter utrikesministerns och statsministerns klargörande och samstämmiga uttalanden, ett led i den pågående valrörelsen, samtidigt som den får formen av en politisk demonstration mot den svenska neutralitetspolitiken.

Vi beklagar att man från de borgerliga partierna söker strid om utrikespolitiken på ett sätt som i omvärlden kan uppfattas som en nyorientering.

Vänsterpartiet kommunisterna stöder och försvarar den alliansfria svenska neutralitetspolitiken. Vi beklagar också och ser med oro på att centerpartiet, som tidigare med konsekvens och fasthet stått bakom denna politik, nu gör gemensam sak med moderaterna och högerkrafterna.

Den alliansfria neutralitetspolitiken har bidragit till Sveriges långa fred. Den är i dag ett både viktigt och internationellt erkänt bidrag för att främja fred, avspänning och nedrustning. I dag demonstrerar de borgerliga partierna, främst av valtaktiska skäl, mot denna politik. Vänsterpartiet kommunisterna uttalar sitt stöd för den hittillsvarande linjen, mot den borgerliga politiska kampanjen, för fred, avspänning och nedrustning och för den alliansfria svenska neutralitetspolitiken.

Anf. 4 ULF ADELSON (m):

Herr talman! Med anledning av Lilly Hanssons inlägg vill jag meddela att Thorbjörn Fälldin har angivit bakgrunden och motivet till det misstroendeförklaringsyrkande vi har ställt.

I det replikskifte jag hade med Olof Palme har icke ingått någon gemensam motivering, varför Lilly Hanssons försök att påstå att det där skulle vara något slags gemensam förklaring emot den förda utrikespolitiken är felaktigt.

Precis som Thorbjörn Fälldin i dag har sagt, står vi bakom den utrikespolitik som regeringen har fört. Det är enbart utrikesministerns sätt att föra denna talan vi vänt oss emot.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 5 TALMANNEN:

Ärendet om misstroendeförklaring mot utrikesminister Lennart Bodström kommer nu att avgöras. För bifall till yrkande om misstroendeförklaring fordras enligt RF 12 kap. 4 § att mer än hälften av riksdagens ledamöter, dvs. minst 175 ledamöter, förenar sig därom. Jag får vidare erinra om att beslut som fordrar anslutning från särskilt flertal enligt föreskrift i RO 5 kap. 3 § alltid skall fattas genom omröstning. Omröstningen kommer att verkställas med voteringsapparat utan föregående uppsyningsförfarande.

Följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som bifaller yrkandet om misstroendeförklaring mot utrikesminister Lennart Bodström röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Om inte mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar ja har kammaren avslagit yrkandet om misstroendeförklaring.

Omröstningen utföll med 160 ja-röster och 182 nej-röster.

Eftersom erforderlig majoritet sålunda inte uppnåts för ja-propositionen, hade kammaren avslagit yrkandet om misstroendeförklaring mot utrikesminister Lennart Bodström.

2 § Justerades protokollet för den 31 januari.

3 § Svar på interpellation 1984/85:82 om överenskommelsen om skydd för kaskelotvalen

Anf. 6 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig vilka initiativ som Sverige är berett att ta för att förmå Japan att respektera överenskommelsen om skydd för kaskelotvalen.

Valfångsten regleras internationellt inom ramen för konventionen om reglering av valfångsten och genom beslut av konventionens beslutande organ, den internationella valfångstkommissionen. Kommissionen har hittills vid sina årliga sammanträden fastställt högsta tillåtna fångstkvoter för de valarter som anses kunna tåla en viss beskattning.

År 1982 beslöt kommissionen om ett totalstopp för all kommersiell valfångst fr. o. m. fångstsäsongen 1985–1986. Som ett steg i denna avveckling har kommissionen dessutom beslutat om förbud mot kaskelotjakt från 1984. Mot totalstoppet har de tre stora valfångarländerna Japan, Norge och Sovjetunionen reserverat sig. Japan har dessutom reserverat sig mot beslutet rörande kaskeloter. Länderna är därmed inte bundna till kommissionens beslut.

Alltsedan FN-konferensen i Stockholm 1972 om den mänskliga miljön antog en resolution om ett tioårigt stopp för all kommersiell valfångst, har frågan om ett totalskydd för de stora valarna varit något av en symbol för det internationella naturvårdsarbetet. Från svensk sida har vi hela tiden aktivt stött detta arbete, bl. a. inom FN:s miljöprogram UNEP och alltsedan Sverige 1979 återinträdde som medlem i valfångstkommissionen inom denna organisation.

Från svensk sida hälsade vi därför med stor tillfredsställelse valfångstkommissionens beslut 1982 om ett minst femårigt stopp för all kommersiell valfångst. Detta skulle enligt vår mening ge de olika valarterna möjlighet att åtminstone i viss mån återhämta sig från den tidigare alltför stora beskattningen, samtidigt som det skulle ge möjligheter till fördjupade studier över de olika valbeståndens status. Den tidsfrist som skapades genom att ikraftträdandet av beslutet sköts tre år till 1985/86 borde också ge de valfångande länderna rimlig tid att anpassa sig till beslutet.

Jag kan därför inte annat än djupt beklaga att de stora valfångarländerna inte ansett sig kunna följa valfångstkommissionens beslut. Man har därvid ställt sig utanför ett beslut, fattat med stor majoritet i kommissionen och med stöd av en överväldigande internationell naturvårdsopinion. Det är min

*Om överenskom-
melsen om skydd
för kaskelotvalen*

förhoppning att dessa länder under det kommande året fram till beslutets ikraftträdande skall ompröva sina beslut och dra tillbaka sina reservationer och därmed visa att man är beredd att hörsamma kraven på ett slut på den kommersiella valfångsten.

Vad beträffar fångsten av kaskeloter har Japan genom att i december 1984 påbörja jakten visat att man inte heller i detta avseende är beredd att följa valfångstkommissionens beslut. Man har utan hänsyn till kommissionens vetenskapliga kommitté och dess rekommendationer ensidigt beslutat om en kvot på 400 valar för 1984. Man har dessutom från japansk sida aviserat att man avser att fortsätta kaskelotfångsten även under de kommande tre åren. Detta är djupt beklagligt. Det japanska beslutet är också enligt min mening allvarligt i så måtto att det på ett allvarligt sätt hotar valfångstkommissionens auktoritet och därmed dess möjlighet att i framtiden fungera som en effektiv organisation till skydd för valarna.

Från svensk sida kommer vi att fortsätta att aktivt stödja olika strävanden till skydd för valarna, bl. a. vid valfångstkommissionens kommande möte sommaren 1985 i England. Den svenska inställningen ligger fast. Den kommersiella valfångsten måste upphöra, om vi skall kunna säkra de stora valarnas fortbestånd.

Anf. 7 PÅR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation.

Den fråga jag har tagit upp i interpellationen har kanske inte riktigt samma dramatiska räckvidd som den vi nyss har behandlat, men inte dess mindre vill jag påstå att skyddet för utrotningshotade djurarter är någonting som vi måste ägna mycket stort intresse i vårt internationella arbete.

Kaskelotvalen hör till dessa utrotningshotade djurarter. Det är en orsak till att man inom valfångstkommissionen i huvudsak har kunnat enas om ett totalförbud. Men totalförbudet undergrävs naturligtvis allvarligt av att en av de absolut största valfångarnationerna, nämligen Japan, tänker nonchalera det.

Fångst av kaskelotval har inte någon vital, försörjningsmässig betydelse. Man kan inte äta kaskelotvalens kött. Man kan utnyttja en del produkter från valen för olika ändamål, men för dem finns goda ersättningsråvaror, och man kan därför klara sig utmärkt väl utan att jaga denna val.

Det är allvarligt att Japan tänker fortsätta jakten med en kvot på 400 valar om året. Vad som dessutom är mycket allvarligt är att USA i ett bilateralt avtal har godtagit att Japan t. v. fortsätter denna jakt. USA har tidigare hotat med sanktioner mot de länder som överträder valfångstkommissionens beslut, men har alltså därefter i ett bilateralt avtal lovat att inte sätta in några sanktioner mot Japan. Enligt amerikanska uppgifter skulle uppgörelsen inkludera att Japan upphör med sin valjakt 1988, men detta har sedan förnekats från japansk håll. Det tyder på att USA har gjort medgivanden som möjliggör fortsatt jakt på kaskelotval utan några säkra motåtaganden från japansk sida.

Det svar jag har fått tycker jag har en mycket positiv ton. Det är en kraftig markering av den svenska uppslutningen bakom beslutet om förbud mot jakt på kaskelotval. Något annat hade jag inte heller väntat. Jag utgår ifrån att Sverige står mycket fast på denna grund. Samtidigt saknar jag litet grand en initiativvilja. Visserligen uttalar jordbruksministern att Sverige är berett att stödja olika strävanden till skydd för valarna, bl. a. vid valfångstkommissionens kommande möte sommaren 1985, men några initiativ från svensk sida finns inte aviserade i jordbruksministerns svar. Det tycker jag är beklagligt.

Vad som skulle behövas är naturligtvis påtryckningar eller i varje fall mycket skarpa erinringar mot Japan från svensk sida – gärna i samarbete med andra länder. Det kunde också finnas anledning att vi från svensk sida – också i det fallet gärna tillsammans med andra länder – klaggjorde för USA vår reaktion på det bilaterala avtalet, som ju är det som möjliggör denna valfångst. Det är väl mycket sannolikt att man, om USA med kraft hade ställt sig bakom förbudet och hotat med de sanktionsmöjligheter som finns, hade kunnat få stopp på den här jakten.

Jag vill alltså, trots det positiva svar som jag fått, ändå återigen fråga: Är den svenska regeringen beredd att ta några egna initiativ för att tillsammans med andra länder försöka påverka dels Japan direkt, dels Japan indirekt via USA?

Anf. 8 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Vi kommer inför det här mötet att överlägga med de länder som har samma uppfattning som vi i denna fråga. När vi vet resultatet av de överläggningarna får vi sedan bedöma hur Sverige skall agera.

Anf. 9 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det låter bra, men det är klart att det spelar en viss roll på vilket sätt Sverige går in i överläggningarna. Man kan tänka sig att Sverige intar en passiv och lyssnande attityd. Man kan också tänka sig att vi kommer till överläggningarna med konkreta förslag om att Sverige tillsammans med likasinnade länder skall rikta initiativ gentemot Japan och USA och försöka påverka dem till en annan ordning.

Min konkreta fråga är: Kommer Sverige att gå till dessa överläggningar med andra likasinnade länder med konkreta förslag om gemensamma initiativ för att söka påverka Japan och USA?

Anf. 10 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det kan vara välbetänkt att man först tar upp diskussionen med de andra länderna, innan man här i kammarens talarstol bestämmer sig för vilka eventuella initiativ som vi från svensk sida skall ta. Det viktiga är ju att få en så bred uppslutning kring de initiativ som möjligen skall tas och som det finns förutsättningar för. Det är den vägen man vanligtvis når de bästa resultaten.

Anf. 11 PÅR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är naturligtvis riktigt att vi vill ha bredaste möjliga uppslutning för de initiativ som vi tar, men det kan vara bra om vi har klart för oss vad det är vi vill ha bredaste möjliga uppslutning för. Jag begär inte att jordbruksministern här i riksdagen så att säga på förhand skall presentera något slags förhandlingsbud från svensk sida. Vad jag önskar mig är ett uttalande från jordbruksministern att Sverige vid dessa överläggningar kommer att försöka verka för något slags gemensamt initiativ gentemot Japan och USA i syfte att få stopp på jakten på kaskelotval.

Anf. 12 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Sverige kommer att verka för att man skall få en efterlevnad av de regler som valfångstkommissionen har uttalat sig för. Det vore en angelägenhet av högsta grad när det gäller just det beslut som tidigare fattades med de reservationer som tyvärr följde beträffande den här valjakten.

Anf. 13 PÅR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Även om svaret kanske inte är alldeles kristallklart, hoppas jag att jag vågar tolka det så, att Sverige vid dessa överläggningar kommer att verka för ett initiativ av det slag som jag har efterlyst.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1984/85:85 om ändrad lagstiftning för A-traktorer**Anf. 14 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:**

Herr talman! Thure Jadestig har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder i trafiklagstiftningen beträffande A-traktorer.

En A-traktor är en bil, vanligen tung lastbil, som har byggts om så att den passar in på definitionen på en traktor. Det sker genom att flaket tas bort, en dragkrok monteras och motorn modifieras eller byts ut, så att högsta hastighet blir 30 km/tim.

Detta fordon får köras av den som har traktorkort. För att få traktorkort skall man ha fyllt 16 år och ha avlagt ett godkänt teoriprov. Det krävs inte något körprov.

A-traktorerna användes ursprungligen inom jordbruket. I skattehänseenden anses de därför som jordbrukstraktorer, vilket innebär att vägtrafikskatten är låg, 225 kr. om året.

A-traktorerna har emellertid också blivit ett allt populärare fordon för ungdomar som ännu inte uppnått åldern för bilkörkort. Fordonen används då vanligen för nöjeskörningar. Många anser – liksom Thure Jadestig – att det är betänkligt från trafiksäkerhetssynpunkt att ungdomar som inte ens har körkort för personbil på detta sätt får köra vad som i praktiken närmast är en tung lastbil. Jag delar dessa betänkligheter.

Om ändrad lagstiftning för A-traktorer

Det har i skilda sammanhang förts fram olika förslag som syftar till att begränsa användningen av A-traktorerna och höja kompetensen på förarna.

Ett sådant förslag är att höja vägtrafikskatten för de A-traktorer som används utanför jordbruket. Det förslaget behandlas f. n. i vägtrafikskatteutredningen.

Andra förslag som förts fram är t. ex.

- särskilt körprov på A-traktor
- bilkörkort för att få köra A-traktor
- höjd åldersgräns till 18 år
- årlig kontrollbesiktning av A-traktorer.

Samtliga förslag förutsätter att man kan *dels* skilja ut A-traktorerna från vanliga traktorer, *dels* skilja ut de A-traktorer som används i jordbruket från dem som används huvudsakligen för nöjeskörningar. Därefter kan man se omfattningen på problemet och bättre bedöma vilka åtgärder som man lämpligen bör vidta.

Enligt vad jag har erfarit håller trafiksäkerhetsverket på att bl. a. via bilregistret göra en sådan kartläggning av de olika traktorerna. När den är klar får vi ta ställning till hur man kan gå vidare.

Anf. 15 THURE JADESTIG (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det var väl ungefär som jag hade väntat mig. Kanske var slutsatsen i svaret ändå, från min synpunkt sett, litet passiv. Men jag noterar att statsrådet delar mina betänkligheter när det gäller trafiksäkerhetsaspekterna.

Att A-traktorn blivit ett populärt fordon för ungdomar som ännu inte uppnått åldern för vanligt körkort är i och för sig inte särskilt mycket att oroa sig över. Jag är medveten om att det i detta sammanhang också finns en social bit, något som är värt att notera. I och för sig är det alltså inte åldersgränsen – 16 år – som oroar mig. För min del tycker jag att det bör krävas någon form av körkort. Att enbart ha teoretiska prov är inte tillräckligt, utan det behövs också praktiska förarprov. Med hänsyn till att hastigheten för A-traktorer är begränsad till 30 km/tim är det skäligt att åtminstone kräva körkort av det slag som gäller t. ex. för lätt motorcykel. Trafikintensiteten på våra vägar är sådan att detta synes vara ett rimligt krav.

Vidare tycker jag att det är skäligt att kräva att dessa fordon behandlas på samma sätt som andra fordon som trafikerar våra vägar – dvs. att de besiktigas varje år.

Som jag ser saken verkar det vara ganska onödigt att så att säga förlänga utredningsapparaten med den undersökning som nu görs av trafiksäkerhetsverket över bilregistret. Jag är övertygad om att såväl trafiksäkerhetsverket som departementet har tillräckligt underlag för en av många förväntad lagstiftning på det här området.

Jag vill ställa en enkel och rak fråga till statsrådet: Hur lång tid beräknar statsrådet att det tar innan en förändring kan ske?

Anf. 16 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Vi har redan bestämt oss för att under våren 1985 genomföra ett projekt om reglerna för motorredskap. Vad vi nu kommer att göra är att utvidga det projektet till att gälla även A-traktorer.

Jag kan inte ange någon exakt tidpunkt, men jag har sagt att detta arbete skall utföras under våren, och jag utgår från att våren är den tid som vi måste använda oss av för att komma fram till ett resultat.

Anf. 17 THURE JADESTIG (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret!

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § På förslag av talmannen beslöt kammaren kl. 09.30 att ajournera sina förhandlingar till kl. 11.00, då de till dagens bordläggning anmälda utskotts-betänkandena väntades föreligga.

6 § Förhandlingarna återupptogs kl. 11.00.

7 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1984/85:2828 av *Kjell Johansson* och *Hugo Bergdahl*

1984/85:2829 av *Martin Olsson m. fl.*

1984/85:2830 av *Per-Olof Strindberg m. fl.*

Förslag till lag om vissa bulvanförhållanden m. m. (prop. 1984/85:111)

8 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1984/85:21 Överlåtelse av vissa offentligrättsliga uppgifter till internationella organ (prop. 1984/85:61)

Lagutskottets betänkanden

1984/85:14 Ändring i lagen om handelsbolag och enkla bolag (prop. 1984/85:99)

1984/85:15 Godkännande av en deklARATION angående 1955 års Haagkonvention om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker (prop. 1984/85:102)

1984/85:16 Ändring av riksgränsen mellan Sverige och Finland (prop. 1983/84:202)

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1984/85:12 Förbättringar inom föräldraförsäkringen, havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen (prop. 1984/85:78 delvis)

Nr 78

Fredagen den
8 februari 1985

Kulturutskottets betänkande

1984/85:9 Anslag på tilläggsbudget II (prop. 1984/85:101 delvis)

9 § Kammaren åtskildes kl. 11.01.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert